

# BÖLÜM 11

## TÜRKİYE'DEKİ FİNANSAL KİRALAMA, FAKTORİNG VE FİNANSMAN ŞİRKETLERİNİN MABAC YÖNTEMİYLE PERFORMANS ANALİZİ

Naci YILMAZ<sup>1</sup>

### GİRİŞ

Finansal kurum deyince ilk akla gelen kuşkusuz bankalardır. Oysa bankalar gibi fon transferinde rol alan başkaca finansal kurumlar da vardır. Bu kurumlar arasında finansal kiralama (leasing) şirketleri, factoring şirketleri ve finansman şirketleri yer alır. Türkiye’de faaliyet gösteren finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin 2006-2020 yılları arasındaki finansal performanslarını sektör bazında ölçmek ve birbirleriyle karşılaştırmak amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Finansal kiralama şirketleri, bir malın yatırımcı tarafından satın alınarak temin edilmesi yerine, söz konusu malı mülkiyetini belirli bir vadede yatırımcıya devretmek üzere satın alan ve malı yatırımcıya kiralayan kuruluşlardır. Finansal kiralama kiralanan malın mülkiyetinin kiralayan şirkette, kullanım hakkının kiralayanda kaldığı bir sözleşme türüdür. Sözleşmenin sonunda istenirse mülkiyet kiracıya geçebilir (Koç, 2004; Kırlioğlu ve Öztaş, 2015). Finansal kiralamanın, vergi avantajı, düşük maliyet ve sabit oranlı finansman, küçük ölçekli şirketlerin pazara girmelerini kolaylaştırma gibi faydaları vardır (Brick vd., 1987; Krishnan ve Moyer, 1994; Bathala ve Mukherjee, 1995). Faktoring kuruluşları, firmaların vadeli alacaklarını temlik alarak onların finansman gereksinimlerini karşılayan kuruluşlardır. Finansman şirketleri ise, mal ya da hizmet alımı amacıyla gerçek ya da tüzel kişilere finansman sağlayan kuruluşlardır.

Türkiye’de daha önce iki ayrı kanunla düzenlenen finansal kiralama, faktoring ve finansman sektörleri 2012 yılında yürürlüğe giren Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu (13.12.2012 tarih ve 6361 sayılı kanun) ile ortak bir düzenlemeye konu olmuş ve böylece üç finansal sektörün kuruluş ve faaliyetleri tek bir yasa ile düzenlenmiştir (Gürol, 2018).

---

1 Dr. Öğr. Üyesi Naci YILMAZ, Doğuş Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İngilizce İktisat Bölümü, nyilmaz@dogus.edu.tr

diği yıl 2008 yılıdır. Ayrıca en yüksek performans 2008 yılında finansal kiralama sektörü tarafından gerçekleştirilmiştir. En düşük performans finansman sektörünün 2008 yılındaki performansıdır. Özellikle COVID-19 pandemisinin başladığı 2020 yılında her üç sektörün performansının düştüğü gözlenmiştir. Bir başka bulgu ise, 2008 yılının finansal kiralama sektörü için, 2006 yılının faktoring sektörü için ve 2020 yılının finansman sektörü için en iyi yıllar olduğudur. Son olarak, en yüksek performans gösteren sektör faktoring sektörü olup ve onu sırasıyla finansal kiralama sektörü ve finansman sektörü izlemektedir.

Performans sıralama analizlerinde incelenen dönem, alternatifler ve kriterler, kriter ağırlık ve performans sıralama teknikleri oldukça önemlidir ve sonucu etkileyebilmektedir. Bu nedenle, finansal kiralama, faktoring ve finansman sektörlerinin finansal performanslarının başka yöntemlerle de analiz edilmesi tavsiye edilmektedir.

## KAYNAKLAR

- Akel, V., Ergül, N., Dumanoglu, S.(2010). İMKB’de işlem gören finansal kiralama şirketlerinin 2005-2008 dönemi finansal performanslarının değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, 28(1), 271-292.
- Alinezhad A. and Khalili J. (2019) MABAC method. In *New Methods and Applications in Multiple Attribute Decision Making (MADM)*. *International Series in Operations Research & Management Science*, 277, Switzerland: Springer, Cham.
- Ataç, K.(1991). Bir finansman yöntemi: Factoring. *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 9, 59-65.
- Atukalp, M.E.(2021). Entegre yöntemlerle Türk bankacılık sisteminde ortaklık yapısı odaklı inceleme. *Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi*, 35(2), 469-496.
- Bağcı, H.ve Esmer, Y.(2016). PROMETHEE yöntemi ile faktoring şirket seçimi. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 116-129.
- Bağcı, H.ve Kahraman Y.E.(2017). ELECTRE yöntemi kullanılarak leasing şirketlerinin performanslarının değerlendirilmesi. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 59-67.
- Ceyhan, İ.F.ve Demirci, F.(2017). MULTIMOORA yöntemiyle finansal performans ölçümü: leasing şirketlerinde bir uygulama. *Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi*, 8(15), 277-296.
- Çelik, S.(2020). Türk katılım bankacılığı sektöründe performans analizi: Bütünleşik CRITIC ve MABAC uygulaması. *JİEF İslam Ekonomisi ve Finans Dergisi*, 6(2), 312-335.
- Çetinceli, K., Ömürbek, V., Aksoy, E.(2018). Finansal kurumların modifiye edilmiş dijital mantık (MDL) temelli GRİ ilişkisel analiz ile performans değerlendirmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 23(2), 425-438.
- Ece, N. ve Özdemir, F. (2011). Halka açık finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin performans ölçümü ve analizinde kullanılan EVA ve TOPSIS yöntemlerinin hisse senedi değerleri ile karşılaştırmalı analizi. *Finans Politik& Ekonomik Yorumlar*, 48(561), 83-?
- Ege, İ. ve Topaloğlu, E.E.(2012). Finansal krizlerin türk bankacılık sistemindeki leasing ve factoring işlemlerine etkisi (2001-2010 Dönemi). *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(1), 159-169.
- Eke, S. ve Çetiner, E.M. (2020). İhracatta tedarikçi kredi riskinin garanti altına alınmasında faktoring, ihracat artışına ve ekonomik büyümeye desteği. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 288-301.
- Gürol, B.(2018). Faktoring, finansal kiralama ve leasing sektörlerinin performanslarının TOPSIS yöntemi ile ölçülmesi: Türkiye karşılaştırması. *Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 61-73.

- Gör, Y. ve Bilici, F.M. (2021). Finansal kiralama şirketlerinin 2011-2020 yılları arasındaki finansal performansı. *Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 94-110.
- Işık, Ö. (2020). SD tabanlı MABAC ve WASPAS yöntemleriyle kamu sermayeli kalkınma ve yatırım bankalarının performans analizi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (29), 61-76.
- Kurtaran, A.T.(2016). Finansal kiralamanın küçük ve orta ölçekli imalat işletmelerinin finansal performansı üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 17, 1-24.
- Metin, İ. ve Küçükbay, F. (2019). İhracatta finansman kaynaklarının değerlendirilmesine yönelik çok kriterli bir yaklaşım: PROMETHEE yöntemi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 931-948.
- Özbek, A.(2018).BİST’de işlem gören faktoring şirketlerinin mali yapılarının çok ölçütlü karar verme yöntemleri ile değerlendirilmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 25(1), 29-53.
- Özbek, A., Erol, Ö. (2017). Ranking of factoring companies in accordance with ARAS and COPRAS methods. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 105-116.
- Özçelik, H. ve Küçükçakal, Z. (2019). BIST’de işlem gören finansal kiralama ve faktoring şirketlerinin finansal performanslarının TOPSIS yöntemi ile analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 81, 249-270.
- Pamuçar, D., and Ćirović, G. (2015). The selection of transport and handling resources in logistics centers using multi-attributive border approximation area comparison (MABAC). *Expert Systems With Applications*, 42(6), 3016-3028.
- Selimler, H. ve Taş, C. (2019). Finansman, faktoring ve leasing şirketlerinin kredi yönetim performansının TOPSIS yöntemi ile değerlendirilmesi: (2015-2018). *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(3), 286-306.
- Şişman, D. ve Şişman, M. (2017). Finansal Kiralama (Leasing) ve ekonomi için önemi: riskler, avantajlar. *Bandırma On yedi Eylül Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 144-154.
- Şit, M. ve Şit, A. (2013). Türkiye’de finansal hizmetler sektörünün gelişimi: Finansal kiralama sektörü örneği. *Dicle Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2(5), 35-47.
- Tekin, B. ve Yener, E. (2021). Banka dışı finansal kurumlarda karlılık oranlarını etkileyen makro ve mikro düzeydeki faktörler. *Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi*, 58, 1-33.
- Uyanık, R.Y. (2015). Dünyada ve Türkiye’de faktoring tanımı. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 23-40.